

The Development of a Silk Wisdom Database System for Local Development and Creative Tourism Promotion in Maha Sarakham Province

Nava Masaunjik¹, Piyawan Yangkham², Thirasak Kiangkhwa³, Amorn Thotham⁴ and Thana Supat⁵

¹⁻⁴Faculty of Management Science, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

⁵Faculty of Engineering, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

¹E-mail: navallou@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8217-8475>

²E-mail: corresponding author, piyawan_ting@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7078-1872>

³E-mail: thirasak.rmu@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-3743>

⁴E-mail: thotham_am@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2467-2904>

⁵E-mail: thana.s@rmu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-1753-794X>

Received 26/02/2025

Revised 02/03/2025

Accepted 10/04/2025

Abstract

Background and Aims: Silk weaving wisdom is regarded as an important art form and cultural heritage. It encompasses the entire process from cotton cultivation, mulberry planting, silkworm rearing, silk weaving, to processing, and has been passed down from generation to generation, varying across different localities. The purposes of this research were to study and develop the silk wisdom database system for local development and the promotion of creative tourism in Maha Sarakham Province.

Methodology: Research using mixed research methods includes research using qualitative research methods. Collecting data from 5 silk manufacturers and 25 customers/tourists, and using a semi-structured interview form as a tool.

Results: The respondents emphasized the importance of system design and formatting, user satisfaction, operational efficiency, perceived benefits, perceived ease of use, and attitudes toward system usage.

Conclusion: The development of the silk wisdom database system for local development and the promotion of creative tourism in Maha Sarakham Province enables silk producers, customers, and tourists to benefit significantly.

Keywords: Database; Silk Wisdom; Creative Tourism; Maha Sarakham

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

นาวา มาสวนจิก¹, ปิยะวรรณ ยางคำ², ธีระศักดิ์ เกียงขวา³, อมร โทท่า⁴ และธน สุปัต⁵

¹⁻⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁵คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมถือว่าเป็นงานศิลปะและวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาที่สำคัญ ตั้งแต่กระบวนการเลี้ยงการปลูกฝ้าย ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การทอผ้า การแปรรูป และได้ถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นและมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีการวิจัย: เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตผ้าไหม จำนวน 5 คน และลูกค้า/นักท่องเที่ยว จำนวน 25 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือ

ผลการวิจัย: ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ด้านทัศนคติการใช้ระบบ

สรุปผล: การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม ทำให้ผู้ผลิตผ้าไหม ลูกค้า และนักท่องเที่ยว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: ฐานข้อมูล; ภูมิปัญญาผ้าไหม; การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์; มหาสารคาม

บทนำ

ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมถือว่าเป็นงานศิลปะและวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาที่สำคัญ ตั้งแต่กระบวนการเลี้ยงการปลูกฝ้าย ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การทอผ้า การแปรรูป และได้ถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นและมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ผ่านมาหลายยุคหลายสมัยปัจจุบันการผลิตผ้าไหมด้วยภูมิปัญญาได้มีการรวมกลุ่มกันผลิต เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขึ้น เพื่อให้เกิดกลไกที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน สร้างรายได้เพิ่มขึ้น และมีการพัฒนาระบบการเพาะปลูก การเลี้ยง การทอ การแปรรูป และการเพิ่มมูลค่าอย่างต่อเนื่อง จากผลิตภัณฑ์เพื่อใช้เองและขายสร้างรายได้ ยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศไทย ที่มีความสอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลมิติต่าง ๆ ของพื้นที่ให้มีความถูกต้องแม่นยำ การเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่จะเอื้อให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการติดตามการดำเนินงานของรัฐ พัฒนากลไกเพื่อสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมภูมิปัญญา

ท้องถิ่น การขยายเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ และนำไปใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่ตลอดจนการเพิ่มบทบาทของสถาบันการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อร่วมพัฒนาพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ทั้งนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) กลยุทธ์สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างความสามารถในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ทูทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย โดยใช้งานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล และแพลตฟอร์มบริการดิจิทัลเพื่อการวางแผนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะวิกฤตทุกรูปแบบ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของภาคอีสาน มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรมผ้าทอ คือ มีการสืบสานมรดกวัฒนธรรมผ้าทออย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามยังคงปรากฏภูมิปัญญาการทอผ้าอย่างแพร่หลายทั้งการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การย้อมสีธรรมชาติ การทอผ้าลวดลายดั้งเดิมควบคู่กับลวดลายใหม่หรือลวดลายประยุกต์การออกแบบตัดเย็บเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จนได้รับการเชิดชูให้เป็นส่วนหนึ่งในคำขวัญประจำจังหวัด “พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร” โดยมีลายสร้อยดอกหมากเป็นลายผ้าประจำจังหวัด และมีลายผ้าประจำอำเภอทั้ง 13 อำเภอ ข้อมูลในปี พ.ศ. 2565 พบว่าจังหวัดมหาสารคามมีกลุ่มทอผ้าและกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ขึ้นทะเบียนกับกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 446 กลุ่ม มีรายได้เฉลี่ยต่อคน 23,540 บาท/เดือน และมีวิสาหกิจด้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสีธรรมชาติ และทอผ้า ที่ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 243 กลุ่ม ดังนั้น มรดกวัฒนธรรมผ้าทอจึงเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญในการพัฒนาทั้งด้านคุณค่าของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2566)

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาและช่องว่างการทำวิจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จากการลงพื้นที่บริการชุมชน เช่น การบริการวิชาการของสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัย และโครงการ U2T เป็นต้น ทำให้เห็นถึงปัญหาการพัฒนาท้องถิ่นที่มีข้อจำกัด อาทิเช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด ด้านการผลิตด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาที่มีความโดดเด่นเป็นที่ยอมรับ มีการทอผ้าไหมเป็นจำนวนมาก มีลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ เช่น ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมาก ซึ่งจังหวัดมหาสารคามได้จัดงาน มหาไหม..เมืองคาม ชูอัตลักษณ์ผ้ามัดหมี่โบราณ จาก 13 อำเภอ ส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ดึงดูดการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจังหวัดมหาสารคาม จะเห็นได้ว่าจังหวัดมหาสารคามให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเป็นอย่างมากเพื่อส่งเสริมและต่อยอดผ้าไหมให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่องการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม ทำให้มีระบบฐานข้อมูลผ้าไหมและแนวทางการพัฒนาผ้าไหมได้อย่างถูกต้อง สร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีอาชีพเสริมสร้างรายได้เพิ่ม และสามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภูมิปัญญาผ้าไหม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน หรือในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตนและความรู้สึกสืบเนื่องก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2561)

ผ้าไหม (Thai silk) เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาวสยามที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกว่าจะเป็นผืนผ้าไหมที่สวยงาม ต้องผ่านกระบวนการสั่งสมประสบการณ์อันยาวนานของช่างทอ เริ่มตั้งแต่การปลูกหม่อน การเลี้ยงตัวไหม การสาวไหมเพื่อนำมาทำเป็นเส้นไหม การฟอกไหม การย้อมสี และการทอเป็นผืนผ้า

ภูมิปัญญาผ้าไหม ประกอบด้วย กระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นการปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม การฟอกไหม การย้อมสี และการนำเส้นไหมมาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ หรือเครื่องประดับที่มีคุณค่าแสดงถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ภูมิปัญญาการปลูกหม่อน 2) ภูมิปัญญาการคัดเลือกสายพันธุ์ไหม 3) ภูมิปัญญาการเลี้ยงไหม 4) ภูมิปัญญาการสาวไหม 5) ภูมิปัญญาการฟอกไหม 6) ภูมิปัญญาการย้อมสีธรรมชาติ และ 7) ภูมิปัญญาการทอ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562)

ลายผ้าไหมในจังหวัดมหาสารคาม

ในปี พ.ศ. 2558 สมาคมส่งเสริมผ้าไทยจังหวัดมหาสารคาม ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ร่วมกันจัดประกวดผ้าลายมัดหมี่ของตีประจำอำเภอขึ้นทำให้เกิดการบัญญัติลายผ้าเพิ่มขึ้นอีก 13 ลายที่ปราณีตสวยงามเพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภคและเพิ่มโอกาสของผู้ทอผ้า เกิดความหลากหลายของผ้ามัดหมี่อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดแรกที่มีผ้าลายประจำอำเภออย่างเป็นทางการเกิดมิติใหม่และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเรื่อยมาอย่างต่อเนื่อง และต่อยอดให้กลุ่มทอผ้ามีงานทำมากกว่าเดิมเพิ่มรายได้สร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงยิ่งขึ้นและที่สำคัญเป็นการสร้างภาพจำใหม่ให้จังหวัดมหาสารคาม เป็นเมืองแห่งไหมมัดหมี่โดยสมบูรณ์อย่างแท้จริง

โดยผ้าลายสร้อยดอกหมาก เป็นลายผ้าโบราณลายดั้งเดิมของท้องถิ่นอีสาน เป็นลายเก่าแก่ของบรรพบุรุษซึ่งชาวบ้านในแถบภาคอีสานโดยเฉพาะจังหวัดมหาสารคามได้ทอใช้กันมากและจังหวัดมหาสารคามได้กำหนดให้เป็นลายเอกลักษณ์ประจำแต่เดิมชาวบ้านแถบจังหวัดมหาสารคาม นอกจากนั้นยังมีลายผ้าประจำทั้ง 13 อำเภอ ดังนี้ ลายผ้ากุญแจใจ ผ้าลายไข่มดแดง ผ้าลายดอกขึ้นชม ผ้าลายหวนาค ผ้าลายข้าวสาร ผ้าลายดาวล้อมเดือน ผ้าลายดอกฮ้าง ผ้าลายดอกขจร ผ้าลายโกสุมพิ ผ้าลายดอกแก้ว ผ้าลายดอกตู้ว ผ้าลายขอขจร และผ้าลายโคมแก้ว (ศูนย์สารสนเทศอีสานสีรินทร์ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2566; สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2566)

2. การพัฒนาระบบฐานข้อมูล

การพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Database System Development) เป็นขั้นตอนที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เป็นระบบงานสารสนเทศ ในการพัฒนาระบบงาน ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบฐานข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรม ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบและประเมินผล ขั้นตอนที่ 5 การติดตั้งระบบ ขั้นตอนที่ 6 การบำรุงรักษาและเพิ่มความต้องการของระบบ และขั้นตอนที่ 7 การจัดทำเอกสารประกอบ (ชาญชัย ศุภอรธกร, 2563)

การวางแผนระบบฐานข้อมูลเกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการ ซึ่งต้องมีการจัดเตรียมวางแผนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ และระยะเวลาในการดำเนินการของแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้องค์กรจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ จุดประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตเกี่ยวกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้ชัดเจน โดยอาจมีการทำวิจัยเพื่อพิจารณาความคุ้มค่าของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลต่อไปจะกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนระบบฐานข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) การจัดการองค์กร 2) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี 3) การจัดการทรัพยากร และ 4) การวางแผนโครงการ (Mata-Toledo & Cushman, 2000)

สมศักดิ์ จีวัฒนา และชลิตา ภัทรศรีจิรากุล (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ มีกระบวนการดังนี้ 1) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์โดยใช้วิธีวัฏจักรการพัฒนาระบบเอสดีแอลซี (System Development Life Cycle; SDLC) ในการวิเคราะห์ระบบและใช้โปรแกรมฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (My SQL) ในการเก็บข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถอ่านข้อมูลทางจอภาพแล้วจัดพิมพ์เอกสารได้ ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของฐานข้อมูลให้สามารถติดต่อกับระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของผ้าไหมทอมือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้สามารถบันทึก ปรับปรุง แก้ไขสืบค้น และบำรุงรักษาข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้องมีการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลตามประเภทผู้ใช้ การใช้ฐานข้อมูลมีความสะดวก ง่ายต่อการเรียนรู้และใช้งานและสามารถสืบค้น และซื้อขายสินค้าผ้าไหมได้ตลอดเวลาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ ระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์จากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมทอมือระบบฐานข้อมูลต้องมีรายละเอียดหลักประกอบด้วย 1) รหัสผลิตภัณฑ์ 2) ผลิตภัณฑ์ 3) ราคา/หน่วย 4) รายละเอียดผลิตภัณฑ์ 5) ประเภทผลิตภัณฑ์ 6) ได้รับรางวัล 7) ระดับดาว 8) สถานที่จำหน่าย ติดต่อ 9) ชื่อเจ้าผลิตภัณฑ์ 10) ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ 11) วัตถุดิบที่ใช้ ซึ่งในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเป็นไปตามทฤษฎีวงจรการพัฒนาระบบเอสดีแอลซี

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กมลกา แดงสกุล และคณะ (2564) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนกลุ่มทอผ้า ตราศีลานี ตำบลหนองอ้อ อำเภอนองวัวหอ จังหวัดอุดรธานีด้วยเว็บแอปพลิเคชันพบว่า ด้านความสามารถของระบบตรงตามความต้องการของผู้ใช้ในระดับดีมาก ด้านความถูกต้องในการทำงานของระบบสารสนเทศเพื่อจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชน ตราศีลานี ตำบลหนองอ้อ อำเภอนองวัวหอ อยู่ในระดับดีมาก ด้านความสะดวกสบายและง่ายต่อการใช้งาน อยู่ในระดับดีมาก ด้านความรวดเร็วในการทำงาน อยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ผลการทดลองใช้เว็บแอปพลิเคชันจากปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศเพื่อจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ในด้านความสามารถของระบบตรงตามความต้องการของผู้ใช้ในระดับดีมาก ด้านความถูกต้องในการทำงานของระบบสารสนเทศเพื่อจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชน ตราศีลานี ตำบล

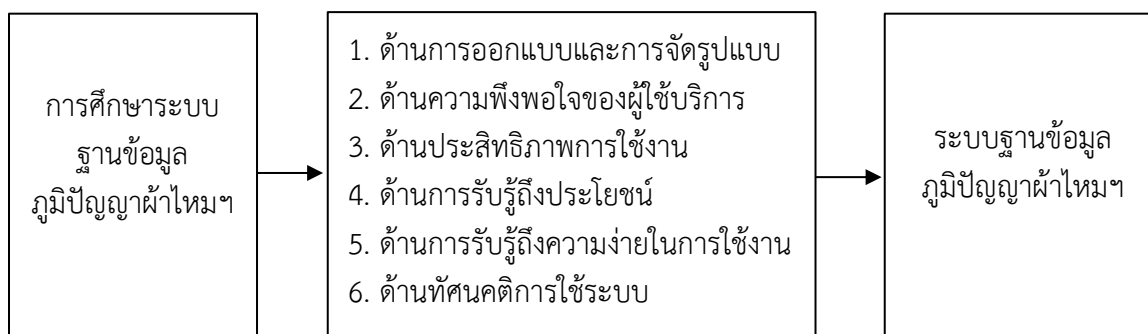
หนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ อยู่ในระดับดีมาก ด้านความสะดวกสบายและง่ายต่อการใช้งาน อยู่ในระดับดีมาก ด้านความรวดเร็วในการทำงาน อยู่ในระดับดีมาก

ธนพรรณ ทองโพธิ์ใหญ่ (2563) ได้ศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านรูปแบบ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมต้องมีรูปแบบสวยงาม ความทันสมัยตรงความต้องการและมีคุณภาพคงทน 2) ด้านมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ส่งซื้อได้ทางโทรศัพท์ และสั่งซื้อผ่านเว็บไซต์ 3) ด้านการจัดหาทรัพยากร ประกอบด้วย พนักงานสามารถเล่าความเป็นมาของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดได้ มีบุคลากรที่ดี แต่งกายสะอาด เรียบร้อยแบบไทย และสามารถแนะนำสินค้าที่นำมาขายได้ 4) ด้านการกำหนดราคาสมาชิก ประกอบด้วย มีส่วนลดจากการเป็นสมาชิก มีราคาขายส่งและขายปลีกที่แตกต่างกันและมีการกำหนดราคาเท่ากันในทุกช่องทางการสั่งซื้อ และ 5) ด้านสถานที่ควรวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า ประกอบด้วย ควรวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าและจัดจำหน่ายตามงานประจำปี

ปฐม หงส์สุวรรณ และนิมนวล จันทฤทธิ์ (2560) การจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบหมู่บ้านทอผ้าอีสานนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้แล้ว ยังถือเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์สืบทอดมรดกภูมิปัญญาด้านวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนยังประสบปัญหาต่างๆ ได้แก่ 1) แนวทางการจัดการของชุมชนหมู่บ้านทอผ้าหลายแห่งยังไม่มี การส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นได้ 2) เนื่องจากวิถีการทอผ้าเริ่มที่จะมีการสืบทอดส่งต่อให้คนรุ่นหลังลดน้อยลงทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าอยู่แต่เฉพาะกลุ่มสตรีวัยทำงานและผู้สูงอายุเท่านั้น 3) ชุมชนมุ่งเน้นหารายได้จากการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ผ้าทอเป็นหลัก มิได้ผลักดันหรือตระหนักที่จะค้นหากิจกรรมทางการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้น 4) ชุมชนหลายแห่งต้องการค้นหาเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของชุมชนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผ้าทอเพื่อสร้างแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว แต่ทว่ายังขาดความรู้และประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้ามาแนะนำ และ 5) ชุมชนยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการพัฒนาและการใช้ฐานของทรัพยากรในชุมชนอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม สอดคล้องกับแนวคิดภูมิปัญญาผ้าไหม การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหม

1. กลุ่มประชากร คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/หลักเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหม (ประสบการณ์ในการผลิตผ้าไหม อย่างน้อย 5 ปี) ลูกค้า/นักท่องเที่ยว (ที่เคยซื้อผ้าไหมในจังหวัดมหาสารคาม) ไม่ทราบกลุ่มประชากรที่แน่ชัด

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/หลักเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหม (ประสบการณ์ในการผลิตผ้าไหม อย่างน้อย 5 ปี) จำนวน 5 คน ลูกค้า/นักท่องเที่ยว (ที่เคยซื้อผ้าไหมในจังหวัดมหาสารคาม) จำนวน 25 คน รวมเป็น 30 คน โดยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview Question) ที่ยืดหยุ่นในการใช้คำพูด และส่วนผสมของโครงสร้างปรับลดหรือเพิ่มได้ ซึ่งการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ การหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหม โดยใช้วิธีวัฏจักรการพัฒนาระบบเอสดีแอลซี (System Development Life Cycle: SDLC) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ คือ รวบรวมข้อมูลและสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลูกค้า/นักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ผลิตผ้าไหม 2) การออกแบบฐานข้อมูล คือ วางโครงสร้างและออกแบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมอย่างเป็นระบบ 3) การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ 4) การทดสอบและประเมินผล 5) การติดตั้งระบบ 6) การบำรุงรักษาและเพิ่มความต้องการของระบบ และ 7) การจัดทำเอกสารประกอบ คือ จัดทำเอกสารรายละเอียดของระบบ ทั้งในด้านการออกแบบ พัฒนา การใช้งาน และการบำรุงรักษา เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ดูแลและผู้ใช้งานในอนาคต

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/หลักเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จำนวน 5 คน และลูกค้า/นักท่องเที่ยว จำนวน 25 คน โดยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งการสัมภาษณ์เป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ ผลจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ คือ ทั้งสองกลุ่มเน้นย้ำว่าการออกแบบควรสะท้อนถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของผ้าไหมไทย ด้วยการเลือกใช้สี ลวดลาย และสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของชุมชน

1.2 การใช้งานง่าย คือ เน้นให้มีการจัดวางเมนูและเนื้อหาที่ชัดเจน ไม่ซับซ้อน เพื่อให้ผู้ใช้ที่มีพื้นฐานทางเทคโนโลยีน้อยก็สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

1.3 สื่อประกอบ คือ การใช้ภาพถ่ายและสื่อวิดีโอคุณภาพสูงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความน่าสนใจและเชื่อมโยงกับผู้เข้าชม

1.4 การรองรับอุปกรณ์ คือ ระบบและเว็บไซต์ควรมีการออกแบบที่รองรับทุกอุปกรณ์เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา

1.5 ผสมผสานความทันสมัยและความเป็นไทย คือ นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ที่ไม่เพียงแต่ให้ข้อมูล แต่ยังให้ความรู้สึกรู้ว่าได้สัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ผลจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 เว็บไซต์และระบบต้องสามารถนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจนและครบถ้วน ทั้งในเรื่องของประวัติผ้าไหมผลิตภัณฑ์ และข่าวสารท้องถิ่น

2.2 ประสิทธิภาพการใช้งานที่ง่าย รวดเร็ว และมีความเสถียรมีผลต่อความพึงพอใจโดยรวม

2.3 การสนับสนุนและบริการหลังการใช้งานที่ดีช่วยเพิ่มความมั่นใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใช้

2.4 ความสามารถในการเข้าถึงผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลายเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาเพิ่มเติม

3. ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน ผลจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ความรวดเร็วในการตอบสนอง คือ ควรมีระบบและเว็บไซต์ที่มีความรวดเร็วในการโหลดและการประมวลผลข้อมูล

3.2 ความเสถียรและความน่าเชื่อถือ คือ ระบบควรมีความเสถียรและน่าเชื่อถือ

3.3 ประสิทธิภาพการจัดการข้อมูลและสื่อ คือ ควรมีการจัดการข้อมูลและสื่อที่มีประสิทธิภาพในด้านความเร็วและความถูกต้อง และรองรับการใช้งานจากหลายอุปกรณ์และสถานะเครือข่ายที่หลากหลาย

3.4 การรองรับอุปกรณ์และแพลตฟอร์ม คือ มีการรองรับการใช้งานจากอุปกรณ์ต่าง ๆ และการแสดงผลบนมือถือต้องมีความกระชับ

4. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ผลจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ระบบและเว็บไซต์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและโปรโมทผลิตภัณฑ์

4.2 มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 เสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการเชื่อมต่อกับพันธมิตรใหม่ ๆ

4.4 ช่วยให้การจัดการข้อมูลและการบริหารงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

4.5 ช่วยสนับสนุนประสบการณ์การท่องเที่ยวและการค้นพบกิจกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจ

5. ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ผลจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 ควรมีระบบและเว็บไซต์มีการออกแบบที่เป็นมิตรและเรียบง่าย ทั้งในเรื่องของการนำทาง การค้นหาข้อมูล และการดำเนินการต่าง ๆ

5.2 ควรมีคู่มือการใช้งานและระบบช่วยเหลือในตัว ช่วยลดความสับสนและเพิ่มความมั่นใจในการใช้งาน

5.3 ควรมีการออกแบบที่ตอบสนองกับอุปกรณ์หลากหลายและมีฟังก์ชันที่ชัดเจนช่วยให้ผู้ใช้ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการได้อย่างสะดวกสบาย

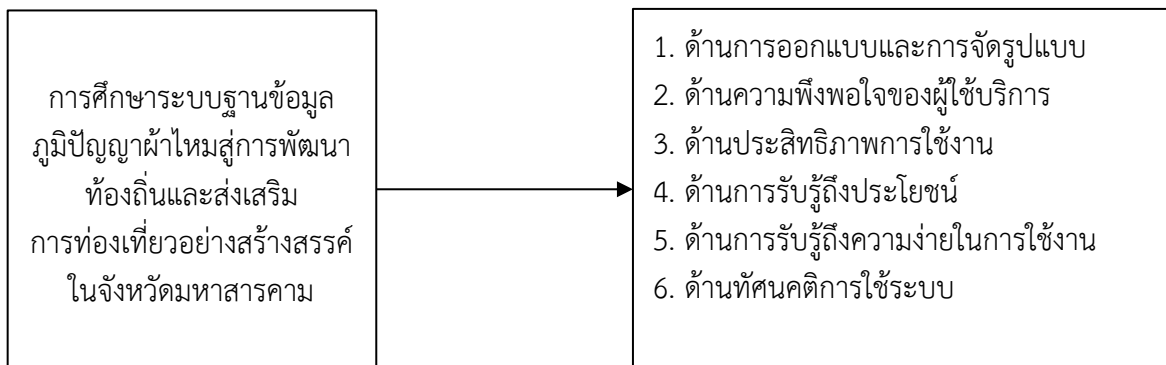
6. ด้านทัศนคติการใช้ระบบ ผลจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

6.1 ระบบและเว็บไซต์เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าและส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจและการท่องเที่ยว

6.2 ระบบและเว็บไซต์ต้องมีความเชื่อมั่นในความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพของข้อมูลที่นำเสนอ

6.3 ระบบและเว็บไซต์ต้องสามารถใช้งานระบบต่อเนื่องและแนะนำให้ผู้อื่นเข้ามาใช้งาน เนื่องจากประสบการณ์การใช้งานที่ดีและประโยชน์ที่ได้รับ

6.4 ระบบและเว็บไซต์ควรมีการพัฒนาในอนาคตให้มีฟังก์ชันและฟีเจอร์ที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะด้านมากขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสบการณ์การใช้งาน

ภาพที่ 2 สรุปการศึกษาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

1. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ คือ รวบรวมข้อมูลและสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลูกค้า/นักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ผลิตผ้าไหม เพื่อกำหนดฟังก์ชันการทำงานและเนื้อหาที่เหมาะสมกับการใช้งาน

2. การออกแบบฐานข้อมูล คือ วางโครงสร้างและออกแบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมข้อมูลสายผ้า ความหมาย การสืบค้น สถานที่ผลิตผ้าไหม ค้นหาลายผ้าไหม สถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับผ้าไหม คลังภาพผ้าไหม เทคนิคการทอ วัสดุ และประวัติความเป็นมา เพื่อให้สามารถเรียกค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ คือ สร้างเว็บไซต์ที่มีการออกแบบอินเทอร์เฟซที่ใช้งานง่ายและดึงดูดผู้ใช้นั้นการแสดงผลข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมในรูปแบบที่เข้าใจง่าย พร้อมกับฟังก์ชันการค้นหาและการเรียงหมวดหมู่เนื้อหา

4. การทดสอบและประเมินผล คือ ดำเนินการทดสอบระบบฐานข้อมูลและเว็บไซต์ในแง่ของการทำงาน ความปลอดภัย และความสามารถในการรองรับผู้ใช้งานจริง รวมทั้งรับข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินและปรับปรุงคุณภาพของระบบ

5. การติดตั้งระบบ คือ นำระบบที่ผ่านการทดสอบแล้วไปติดตั้งในสภาพแวดล้อมจริง โดยคำนึงถึงความพร้อมของเซิร์ฟเวอร์และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อให้ระบบสามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

6. การบำรุงรักษาและเพิ่มความต้องการของระบบ คือ ดำเนินการดูแลและบำรุงรักษาระบบอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาฟังก์ชันใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

7. การจัดทำเอกสารประกอบ คือ จัดทำเอกสารรายละเอียดของระบบ ทั้งในด้านการออกแบบ พัฒนา การใช้งาน และการบำรุงรักษา เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ดูแลและผู้ใช้งานในอนาคต

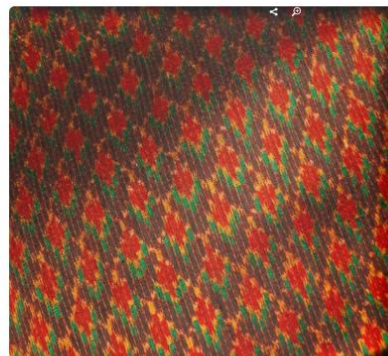

สถานที่ผลิตผ้าไหม ค้นหาลายผ้าไหม สถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับผ้าไหม คลังภาพผ้าไหม

สืบค้น

ลายสร้อยดอกหมาก

ลายผ้าไหมมัดหมี่อันงดงามจากจังหวัดมหาสารคาม

ความหมายของลายสร้อยดอกหมาก

“ลายสร้อยดอกหมาก” หมายถึง ลายผ้าที่เกิดจากการมัดหมี่ โดยการนำลายโคมแก้ว และโคมหัว มามัดซ้อนกัน แล้วนำไปย้อมและโอบหมี่ซ้ำ เพื่อให้เกิดลวดลาย สีสิ้น แรเงา เด่นชัด ละเอียดสวยงามมากยิ่งขึ้น

ผ้าลายสร้อยดอกหมาก เป็นลายผ้าโบราณลายดั้งเดิมของท้องถิ่นอีสาน เป็นลายเก่าแก่ของบรรพบุรุษซึ่งชาวบ้านในแถบภาคอีสานโดยเฉพาะจังหวัดมหาสารคามได้ทอใช้กันมากและจังหวัดมหาสารคามได้กำหนดให้เป็น “ลายเอกลักษณ์ประจำแต่เดิมชาวบ้านแถบจังหวัดมหาสารคามทอผ้าลายโบราณ ตามบรรพบุรุษอยู่หลายลายด้วยกันภายหลังลายเก่าแก่เหล่านี้ก็เริ่มสูญหายไปจากชีวิตการทอผ้าของชาวบ้าน เนื่องจากความยากในการทอลายสร้อยดอกหมากก็เป็นลายผ้าโบราณลายหนึ่งที่เกือบจะสูญหายไปจากท้องถิ่น ด้วยความที่ลายผ้ามีความละเอียดมาก ผู้ทอต้องมีความรู้ในเรื่องของลาย และมีฝีมือทั้งในการมัดการทอ ถ้าไม่มีความชำนาญ การย้อมสี อาจไม่สม่ำเสมอทำให้ลายผ้าผิดเพี้ยนไป นอกจากนี้ต้องใช้ระยะเวลาในการทอมาก จึงเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านไม่นิยมทอผ้าลายสร้อยดอกหมาก” จนกระทั่งทางจังหวัดมหาสารคาม ได้จัดให้มีการประกวดผ้าไหมประจำปีมาตั้งแต่ปี 2558 ปีแรกที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ คือ ลายสร้อยดอกหมากความสวยงามและวิจิตรบรรจงมาก จึงให้เลือก

ภาพที่ 3 หน้าเว็บไซต์ที่ประกอบด้วย ข้อมูลลายผ้า ความหมาย การสืบค้น สถานที่ผลิตผ้าไหม ค้นหาลายผ้าไหม สถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับผ้าไหม คลังภาพผ้าไหม

ที่มาของลายสร้อยดอกหมาก

ภูมิภาค

จังหวัด

กรรมวิธีผลิต

ประเภทผ้า

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาสารคาม

มัดหมี่

ผ้าไหม

คุณค่าของลายสร้อยดอกหมาก

1 คุณค่าทางจิตใจ

ผ้าลายสร้อยดอกหมากเป็น ลวดลายผ้าที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

2 คุณค่าทางเศรษฐกิจ

ให้กับชาวมหาสารคาม นอกจากนั้นผ้าลายสร้อยดอกหมาก ยังเป็นส่วนเชิงคุณค่าขวัญประจำจังหวัดมหาสารคาม

3 ภูมิปัญญา

ผ้าไหมล้นเกล้าฯ เป็นภูมิปัญญาขั้นเลิศด้านมัดหมี่ ถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมด้านผ้าทอที่แสดงให้เห็นถึง

4 ความหลากหลาย

ภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีทั้งความหลากหลายของลวดลายสีสัน

ภาพที่ 4 หน้าเว็บไซต์ที่ประกอบด้วย ที่มาของลายผ้า ภูมิภาค จังหวัด กรรมวิธีผลิต ประเภทผ้า คุณค่าของลาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/หลักเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหม และลูกค้า/นักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ด้านทัศนคติการใช้ระบบ ซึ่งการให้ความสำคัญกับ 6 ด้านในการพัฒนาระบบแบบองค์รวม ทำให้ตอบสนองความต้องการในด้านฟังก์ชันการใช้งานของผู้ใช้ และประสบการณ์โดยรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบูรณาการภูมิปัญญาการทอผ้าไหมดั้งเดิมเข้าสู่แพลตฟอร์มเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนพรรณ ทองโพธิ์ใหญ่ (2563) พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านรูปแบบ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมต้องมีรูปแบบสวยงาม ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมมีความทันสมัยตรงความต้องการและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมต้องมีคุณภาพคงทน 2) ด้านมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย สิ่งซื้อได้ทางโทรศัพท์ และสั่งซื้อผ่านเว็บไซต์วิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการจัดหาทรัพยากร ประกอบด้วย พนักงานสามารถเล่าความเป็นมาของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดได้ พนักงานมีบุคลิกภาพดี แต่งกายสะอาด เรียบร้อยแบบไทย และพนักงานสามารถแนะนำสินค้าที่นำมาขายได้ 4) ด้านการกำหนดราคาสมาชิก ประกอบด้วย มีส่วนลดจากการเป็นสมาชิก มีราคาขายส่งและขายปลีกที่แตกต่างกันและมีการกำหนดราคาเท่ากันในทุกช่องทางการสั่งซื้อ และ 5) ด้านสถานที่ควรวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า ประกอบด้วย ควรวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าและจัดจำหน่ายตามงานประจำปี หน่วยงานต่างๆ เช่น งานเกษตรภาคอีสาน งานเทศกาลงานไหมนานาชาติ งานกาชาด และงานประเพณีลอยกระทง เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอารียา หุ่นวงศ์ชา (2560) พบว่า ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยเป็นเอกลักษณ์ที่ได้รับการกล่าวขานมานานแล้วในด้านความงดงามของสีสันและลวดลายรวมถึงฝีมือการทอผ้า ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของไทยได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ อุตสาหกรรมการผลิตไหมไทยสามารถสร้างงานให้กับชาวบ้านและเป็นการเพิ่มรายได้ให้แรงงานในชนบทด้วย โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศมูลค่าไม่ต่ำกว่าห้าร้อยล้านบาทต่อปี ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพผ้าไหมไทยควรดำเนินการ ดังนี้ การสนับสนุนการใช้ผ้าไหมไทยจากภาครัฐ การรณรงค์ใส่ผ้าไทย การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมไทยร่วมสมัย การส่งเสริมช่องทางการตลาด การพัฒนาคุณภาพของผ้าในการทำผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม การพัฒนาวัตรกรรมการผลิต การกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันเชิงสร้างสรรค์ และการผลักดันนักออกแบบรุ่นใหม่เข้าสู่วงการแฟชั่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของทวิวรรณ คงมณีชีवाल (2562) พบว่า ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปติดตั้งใช้งานจริงได้ และตรงตามความต้องการผู้ใช้งาน โดยระบบสารสนเทศ ประกอบด้วยส่วนงานต่าง ๆ ดังนี้ ระบบบันทึกข้อมูลหลัก ประกอบ ข้อมูลลายผ้า อุปกรณ์การทอผ้า ขั้นตอนการทอผ้า ข้อมูลผู้เรียน และข้อมูลผู้สอน ระบบบันทึกข้อมูลหลักสูตร ระบบบันทึกการลงทะเบียน ประกอบด้วย บันทึกการลงทะเบียน และการออกใบลงทะเบียน ระบบพิมพ์รายงาน ประกอบด้วย รายงานลายผ้า รายงานอุปกรณ์การทอผ้า รายงานขั้นตอนการทอผ้า รายงานข้อมูลผู้สอน รายงานข้อมูลหลักสูตร รายงานผู้เข้าฝึกอบรม รายงานการลงทะเบียน ข้อเสนอแนะการวิจัย 1) ควรสร้างระบบสารสนเทศระบบดังกล่าวให้สามารถเชื่อมต่อบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อที่จะได้รับข่าวสารข้อมูลและร่วมดำเนิน

กิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลได้อย่างถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ 2) แนวทางการทำวิจัยเชิงพัฒนาและทดลองสารสนเทศ ควรส่งเสริมในการทำวิจัยในด้านนี้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถมีระบบสารสนเทศที่เป็นต้นแบบ (Prototype) ที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นที่มีรูปแบบองค์กรที่คล้ายกัน อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการใช้ IT สำหรับองค์กรต่าง ๆ

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

ผลจากการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมสู่การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมในจังหวัดมหาสารคามไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่น การใช้ระบบดังกล่าวเป็นแนวทางสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายและส่งเสริมนวัตกรรมในกลุ่มผู้ผลิตและนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร ชอกหอม และนครินทร์ ชัยแก้ว (2564) การพัฒนาเว็บไซต์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยาในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาให้เหมาะสมแก่ผู้เยี่ยมชม นิสิต และบุคลากร โดยใช้กรอบเนื้อหาจากมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ เวอร์ชัน 2.0 ความต้องการและทิศทางการพัฒนาจากผู้บริหาร การค้นคว้าความเหมาะสมของเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยได้เลือกใช้ภาษา PHP (Personal Home Page) พัฒนาบน Laravel Framework จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Database Relationship) จัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในระบบ ในด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศได้ใช้วงจรการพัฒนาระบบสารสนเทศ (SDLC: System Develop life Cycle) ในรูปแบบหลักการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบวนซ้ำ (Iterative Model) ร่องรับลักษณะการดำเนินงานที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ จีวัฒนา และชลิตา ภัทรศรีจิรากุล (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1) การวิเคราะห์และออกแบบระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมทอมือจังหวัดบุรีรัมย์ มีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งออกเป็น (1) การศึกษาปัญหาของระบบเดิม (2) การวิเคราะห์ระบบงานใหม่ (3) การออกแบบ (4) การพัฒนาและ (5) การทดสอบระบบอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าไหมทอมือระบบฐานข้อมูลต้องมีรายละเอียดหลัก ประกอบด้วย (1) รหัสผลิตภัณฑ์ (2) ผลิตภัณฑ์ (3) ราคา/หน่วย (4) รายละเอียดผลิตภัณฑ์ (5) ประเภทผลิตภัณฑ์ (6) ได้รับรางวัล (7) ระดับดาว (8) สถานที่จำหน่าย ติดต่อ (9) ชื่อเจ้าผลิตภัณฑ์ (10) ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ (11) วัตถุดิบที่ใช้ 2) จัดทำเว็บไซต์ผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมทอมือ จังหวัดบุรีรัมย์เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบพาดิชย์อิเล็กทรอนิกส์เชื่อมกับระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือประกอบด้วย (1) สมุดเยี่ยม (2) กระดานข่าว (3) แบบสำรวจ (4) จำนวนผู้เข้าชม (5) ห้องสนทนา (6) เนื้อหาโฆษณา และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านและเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบหน้า จอฐานข้อมูล และด้านการสืบค้นข้อมูลในรูปแบบพาดิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตามลำดับ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม กรณีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีการจัดระบบฐานข้อมูลเชิงพาดิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำเป็นต้องพัฒนาระบบและทำให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและสามารถสื่อสารและเข้าถึงเพื่อประโยชน์การใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มหรือสังคมออนไลน์ที่รวบรวมและแบ่งปันความรู้และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้มีความหลากหลายและเพิ่มมูลค่า

1.2 จัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ที่รวมกิจกรรมกระบวนการผลิตผ้าไหม การเยี่ยมชมชุมชน และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของผ้าไหมในพื้นที่

1.3 สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

2.1 ควรมีการใช้เทคโนโลยี AI และ Machine Learning ในการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและวิเคราะห์แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในภูมิปัญญาผ้าไหม

2.2 ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมกับแพลตฟอร์มการท่องเที่ยวออนไลน์ เพื่อสร้างความน่าสนใจและเสริมสร้างการรับรู้ในระดับภูมิภาค

3. ข้อจำกัดสำหรับงานวิจัย

3.1 ความพร้อมและความครบถ้วนของข้อมูลภูมิปัญญาผ้าไหมอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชนหรือแหล่งที่มา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของฐานข้อมูล

3.2 ความพร้อมและความร่วมมือจากชุมชนอาจแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภูมิปัญญา

เอกสารอ้างอิง

- กมลกา แดงสกุล และคณะ. (2564). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนกลุ่มทอผ้า ตราศีลानी ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีด้วยเว็บแอปพลิเคชัน. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 7(2), 146-154.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2561). *มรดกภูมิปัญญาอีสาน*. กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันวัฒนธรรมศึกษากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *มรดกภูมิปัญญาสิ่งทออีสาน*. กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันวัฒนธรรมศึกษากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- ชาญชัย ศุภอรธกร. (2563). *การพัฒนาระบบฐานข้อมูล*. กรุงเทพฯ ฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- ทวีวรรณ คงณิษฐ์ชาล. (2562). การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการทอผ้าที่กระตุก ชุมชนเปรมฤทัยลือก 17 กรุงเทพมหานคร. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 12(2), 201-222.
- ธนพรรณ ทองโพธิ์ใหญ่. (2563). การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 10(3), 215-224.
- ปฐม หงส์สุวรรณ และนิมนนวล จันทบุญ (2560) *การจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม*. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- วรินทร์ ซอกหอม และนครินทร์ ชัยแก้ว. (2564). การพัฒนาเว็บไซต์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 8(1), 117-129.
- ศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2566). *ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำอำเภอ เมืองมหาสารคาม*. Retrieved on 8 July 2023 from <https://isancenter.msu.ac.th/?p=1284>.
- สมศักดิ์ จีวัฒนา และชลิตา ภัทรศรีจิรากุล. (2558). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 10(1), 59-67.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม (พ.ศ. 2566 - 2570)*. มหาสารคาม: สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2566). *ผ้าไหมล้ำเลอค่า มหาสารคาม โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มรดกทางภูมิปัญญา ผ้าไหมล้ำเลอค่า มหาสารคามจังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม: ลีโอ แลนเซ็ท.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อารียา หนองศิลา. (2560). การส่งเสริมกลุ่มอาชีพผ้าไหมไทย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 4(1), 53-64.
- Mata-Toledo, R. A., & Cushman, P. K. (2000). *Fundamentals of Relational Databases*. USA: McGraw-Hill.